

ІМ'Я & СИМВОЛ. САКРАЛЬНИЙ ЗМІСТ УКРАЇНСЬКОЇ АЗБУКИ

2. Азбука як божественне послання

Акровірш. Містичне читання абетки. У давній слов'янській абетці кожна літера не була просто звуком, а мала власне ім'я, що складалося в осмислений текст – своєрідне «послання» до тих, хто вчиться. Відповідно літери азбуки утворюють смислові тріади, які складають молитву-акровірш.

У кириличній абетці кожна літера мала своє філософське послання. Розглянемо символіку азбуки в контексті сакраментального виразу «Аз єсть свѣтъ» (ст-сл. «Я є світло»), пов'язаного із словами Христа «Я є світло світу» (Іоанна 8: 12). Символізує божественну природу пізнання та самоусвідомлення людини. Аз – перша літера А, що означає «Я». Єсть – п'ята літера Є із значенням «бути», «існувати». Свѣтъ – двадцята літера С, яка відповідає значенню «слова», часто ототожнюється зі Словом Божим, у такому разі символізує «світло».

Числове значення	Назва букви	Значення. Ключові слова в Азбуці Івана Федорова.
Перша тріада		
1	А азъ Грецька альфа. Α	Філософське послання: Я / Бог. 1. В єврейському алфавіті числу 1 відповідає перша літера Алеф (א), яка символізує голову, силу, провідника або бика (як символ могутності). В кабалістичній та біблійній традиціях графічна форма літери Алеф уособлює зв'язок між вищими небесами та нижньою землею через Божественне слово, показуючи, що Бог є сполучною ланкою всього творіння. 2. Азъ: першооснова, початок усього. У контексті «Аз єсмь» (Я є) – відсилання до біблійного самовизначення Бога («Я є Сущий»). У Г. Сковороди «Аз єсмь» (Я є) – істинне ім'я та єство. Єсть (Буття): символ божественної реальності, присутності Всевишнього та життя в повноті. Свѣтъ (Світло): Вища форма знання та істини. У християнській традиції світло протиставляється темряві невігластва. Вираз «Азъ єсмь всему миру Свѣтъ» часто зустрічається в старопечатних книгах як опис божественного просвітлення. 3. Числове значення – 1, тому «Я» ототожнюється з початком. На відміну від сучасної мови, де «я» остання літера алфавіту, у кирилиці вона є першою. Вказує на те, що людина має усвідомлювати себе як початок пізнання світу, створеного Богом. Число 1 / «Аз» є числом єдиного (одного / 1) Бога, тому початок навчання з фрази «Аз, Буки, Веді» сприймається як священний ритуал: «Я букви пізнаю (відаю)». Теологічне значення числа 1 – це унікальність Бога Ягве на противагу язичницькому багатобожжю. Головна заповідь Старого Завіту проголошує: «Слухай, Ізраїлю: Господь, Бог наш – Господь один!»

		(Повторення Закону 6: 4). Новий Завіт підсилює цю концепцію: «Один Господь, одна віра, одне хрещення, один Бог і Отець усіх» (Ефесян 4: 5-6). Книга Буття, так само як азбука, починається з розділу 1, вірша 1: «На початку Бог створив Небо та землю». У перший день творіння Бог відокремив світло / знання від темряви / незнання (Буття 1: 5), встановивши часовий та фізичний порядок для Всесвіту. Одиниця поєднує протилежності. При створенні сім'ї Ісус проголошував Свою єдність з Отцем: «Я і Отець – Одне» (Івана 10:30). чоловік і дружина стають «одним тілом» (Буття 2: 24), що символізує нерозривний союз. Так само віруючі утворюють «одне тіло» у Христі (1 Коринтян 12: 12), де Ісус є єдиним пастирем для «одного стада» (Івана 10: 16) Юдейська гематрія. Число 1 у юдаїзмі уособлює Творця. Головна молитва юдаїзму «Шма Ізраель» завершується словом Ехад (אֶחָד), що означає «Один» або «Єдиний». Гематрія слова Ехад (Алеф = 1 + Хет = 8 + Далет = 4) дорівнює 13, що в єврейському містицизмі зводиться до єдності та любові. 4. У багатьох тлумаченнях «Аз» асоціюється зі світанком. Фраза «почати з Азів» є метафорою виходу з темряви невігластва до світла знання. У букварі І. Федорова позначена словами: Ангел, архангел.
---	Б боуки Грецька бета, накреслення	Філософське послання: буква / закон. Ця літера була створення для слов'янських мов, відсутня у грецькій мові. Більшість літер із таким походженням не позначають чисел. 1. Етимологія: герм. bōkō – «бук» (вірогідно дощечка для письма) і «буква» < суч. нім. Buch – «книга», Buche – «бук». 2. У духовному сенсі символізує Книгу Життя або Святе Письмо. Бог як Творець відкривається людині через «Буки» – через Своє Слово. Символ переходу від «Аз» (самоусвідомлення) до визнання вищої сили – Бога. Символізм «Бога»: 3. Основний принцип – Бог = ц-сл. «благодарить», споріднене з д-інд. Bhaga – «той, хто наділяє», «дарувальник благ». Пор.: «Ніхто не є Благий, тільки один Бог» (Матвія 19: 17). У Книзі Буття після кожного акту творіння сказано: «І побачив Бог, що це добре». Отже, світ, створений Богом, за своєю суттю є «благим». 4. «Буки» (Б) не має числового значення. Кирилична система числення була повністю скопійована з грецької (іонійської). У грецькій мові звук [б] позначала літера β «бета», але на момент створення кирилиці вона вже вимовлялася як звук [в] «віта». Тому грецька бета / віта стала кириличною «Веді». Існує містичне тлумачення числового значення: «Буки» асоціюється зі словом Бог. Вважається, що Бог є величиною незліченною, абсолютною величиною, яку неможливо обмежити цифрою. Тому «Аз» (Я) має число 1, а те, що належить Богу («Буки»), стоїть поза людським рахунком. У букварі І. Федорова позначена словами: Будити (буква, що пробуджує), Бог, божество, блажен. Звідси ц-сл. благодать, благословити, благовонне, благовірний.
2	В вѣдѣ	Філософське послання: знання / бачення. 1. Істинне знання – «відання» кардинально різниться від енциклопедичного накопичення інформації. Це не інтелектуальний процес, а досвід причетності до вселенського знання та глибокого

Грецька бета В	особистого зв'язку з божественним. У д-свр. мові йому відповідає слово «яда» (יָדָא, yada), яке має декілька рівнів прочитання: Рівень 1. Відати = «бути в єдності». Відати когось – означає бути з ним у максимально близьких стосунках. Виступає описом найвищої інтимності, підкреслює єдність з об'єктом: «І пізнав (відав) Адам Єву, жінку свою, і вона завагітніла» (Буття 4:1). Пізнання може відбуватися на декількох рівнях – фізіологічному, емоційному, ментальному і духовному. Повнота цього «знання-відання» є актом любові та творення життя «зверху-вниз», де духовне ущільняється в матеріальну форму. Характеризує стосунки з Богом: «Це ж і є життя вічне, щоб знали (відали) Тебе, єдиного істинного Бога» (Івана 17:3). Це не знання «про» Бога, а життя «в» Бозі. Пізнаючи Бога або Істину, стаєш частиною Істини і Світла. Рівень 2. «Визнавати владу та волю». У Святому Письмі «не знати Бога» часто означає не відсутність інформації про Нього, а відмову слухатися Його та чинити добро: «Сини Ілія ... не знали Господа» (1 Самуїлова 2:12). Вони були священниками й точно знали про Його існування, але їхні вчинки свідчили, що вони Його не «відають» (не визнають Його святості). Рівень 3. «Піклуватися та обирати». Коли Бог каже, що «відає» когось, це означає, що Він виділив цю людину, любить і береже її: «Бо знає (відає) Господь дорогу праведних, а дорога безбожних загине» (Псалом 1:6). Бог бере участь у житті праведника. Рівень 4. «Відати – бачити суть» (Світло). «Аз єсть світ», відання у Біблії – це вихід із темряви ілюзій до світла істини. Відати – це мати «світлі очі серця». Людина, яка відає Бога, сама стає світлом, оскільки вона віддзеркалює Його Благо (Добро). Отже, відання – це міст між Божественним знанням і людською дією. У процесі духовної еволюції людини відбувається трансформація язичницьких «відьом» (тих, що відають-пізнають зовнішній світ) у християнську благодать (тих, хто встановлює баланс між внутрішніми законами і зовнішніми обставинами). 2. Числове значення – 2. У зв'язку з тим, що «Буки» не мають числового еквіваленту, виник цікавий філософський ряд: «Я» (A=1) → «Бог» (B= –) → «Знання-Відання» (B=2). Означає єдність через доповнення: створення людини як пари (Буття 1:27), Книга Екклесіяста підтверджує силу партнерства: «Двом краще, ніж одному... бо якщо впадуть, один підніме іншого» (Екклесіяста 4:9-10). Також вірне свідчення та розділення або вибір між добром і злом. Зокрема, у біблійному праві та теології число 2 є мінімальною і водночас достатньою кількістю для встановлення істини. Для засудження чи підтвердження факту на суді потрібні були мінімум два свідки (Повторення Закону 17: 6). У часи апокаліпсису Бог посилав двох пророків-свідків для проповіді (Об'явлення 11: 3). Ісус відправляв апостолів на проповідь по двоє (Марка 6:7), щоб їхнє свідчення мало юридичну та духовну силу. Мойсей отримав дві кам'яні скрижалі Закону (Вихід 31:18), де на одній були заповіді любові до Бога, а на іншій – любові до ближнього. Юдейська гематрія. В єврейському алфавіті числу 2 відповідає друга літера – Бет (ב). Назва літери перекладається як «дім», а її графічна форма нагадує закрите приміщення з одним відкритим входом. Саме з літери <i>Бет</i> починається перше слово Біблії – Берешит («На початку»). У богослов'ї це
-------------------	---

		тракується так: світ створений як «дім» для людини, де панує двоїстість (Творець і творіння, небо і земля). 3. У контексті азбуки літера «В» (Віди) стоїть між «Буки» (Бог-Книга) та «Глаголь» (Дія). Тлумачення: спочатку відбувається усвідомлення Бога (Буки). Потім з'являється імпульс Його пізнання-відання (Віди). Після цього виникає прагнення правильно діяти-говорити (Глаголь). У букварі І. Федорова позначена словами: ц-сл. «вразумляше». Основний принцип – передавання істинного знання. Звідси – Владика / владичиця, воскрес.
Символіка тріади А-Б-В: 1. Сприймається як «світло розуму». Людина, яка опанувала «Аз, Буки, Віди», виходить із темряви невігластва до світла істини: Навчання грамоти є духовним актом, де літера «Аз» (у формі хреста в глаголиці) символізує початок шляху до Бога. 2. Людина як носій світла: Вираз нагадує біблійне «Ви – світло для світу» (Матвія 5:14), закликаючи людину через знання літер та віру ставати джерелом добра. 3. Єдність Творця і творіння: Твердження «Я є світло» підкреслює, що знання (букви) даровані людині для того, щоб вона могла «відкрити уста» і досягнути розум. Цей вислів часто використовується як девіз філософських систем, що розглядають писемність як сакральний інструмент перетворення світу. 4. Числа 1-2: Божественна пара, як Бог і його проявлений образ. Мовою науки – Всесвіт і людина. Числовий вираз фрази «Аз єсть свѣт» < якщо Я (Аз) пізнаю Бога (Буки), я стаю частиною Його Блага і Його Світла¹. Трактування: «Він (Бог) через Своє Слово (Дію) дає нам Знання (Книгу життя)».		

Далі буде.

¹ Слово «Бог» може розглядатися як ідеограма:

- Б (Буки): Книга, знання, одкровення.
- О (Онъ): Він, Єдиний, Небесний.
- Г (Глаголь): Слово, дія, рух.